

ALEKSANDRS CELMS

Dzimis 1916. gada 5. decembrī

Mācības: Valmieras Valsts kurlmēmo skolā, Mūrmuižas lauksaimniecības skolā, Raiņa vakarskolā

LNS biedrs no 1940. gada

Darbs: LNS sistēmā — LNS CV priekšsēdētāja vietnieks kultūras un sporta darbā

Sabiedriskās darbības: kultūras un sporta aktīvis, pašdarbnieks, zīmju valodas kopējs, CV komisiju, LNB Centrālās valdes plēnumu loceklis, LNB un LNS kongresu delegāts, sporta sacensību tiesnesis

LNS Goda biedra nosaukums piešķirts 1985. gadā

Miris 1998. gada. 6. martā

Viņš gāja ar dziesmu pa dzīvi

Aleksandru Celmu vienmēr atceramies dzīvespriecīgu, smaidīgu un možu. Vienmēr sportiskas enerģijas pārpilnu, darbīgu un atvērtu cilvēkiem, kas ap viņu. Visos laikos viņš bijis neatsverams nedzirdīgo sabiedrības virzītājs un saliedētājs visās jomās — organizatoriskajā, kultūras, sporta, sadzīves utt.

Mūža veikumi

Latvijas Nedzirdīgo biedrības sistēmā dažādos amatos viņš strādājis jau no 1947. gada. LKB 1.

kongresā viņu ievēlēja par CV priekšsēdētāju (1949), bet 1964. gadā par priekšsēdētāja vietnieku kultūrmasu un sporta darbā.

A.Celms bija viens no autoriem, kuri izveidoja latviešu zīmju valodas alfabētu un sagatavoja izdošanai pirmo zīmju valodai veltīto apkopojumu «Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca» (1962).

Pakļaut ātrumu, uzvarēt augstumu

Sports bija A.Celma dzīves neatņemama sastāvdaļa. Jau no tiem tālajiem gadiem, kad mazais puīselis, kā stāsta, laidies no kalna ar slēpēm, kas darinātas no mucas dēļiņiem...

Liekas, ka tieši toreiz mazā zēna krūtīs dzima lepna spīts pārvarēt visas grūtības, pakļaut savai gribai ātrumu un augstumu. Varbūt tieši tāpēc, ka kāds nelaimīgs kritiens bērniībā bija par iemeslu viņa nedzirdībai... Viņš nepadevās — kad vairs nevarēja uzveikt ātrumu un augstumu, viņš vienalga bija sportistu vidū — spēlēja dambreti, šahu, galda tenisu, tiesāja un organizēja dažādas sacensības. Sports — tā bija viņa aizrautība, tas bija arī viņa tiešais darbs.

Varis Strazdiņš, LNSF prezidents:

«Nedzirdīgo sporta vēsture bez Aleksandra Celma nav iedomājama. Man bija tas gods sportā ienākt Aleksandra Celma mudinātam. Tas notika tālajā 1977. gadā, kad, atbraucot uz Rīgu, ierados LNB CV, lai paaugstinātos par izglītības un sporta iespējām. Tur satiku Aleksandru, kas toreiz bija CV priekšsēdētāja vietnieks un atbildēja par šīm jomām. Viņš informēja par to mani, mudināja griezties kultūras namā «Rītausma», kur koncentrējās tālaika nedzirdīgo sporta dzīve. Sākot nodarboties ar sportu, dambretes sacensībās starp dalībniekiem satiku arī Aleksandru. Vēlāk viņu kā dalībnieku redzēju arī novusa sacensībās. Daudz plašāku informāciju par

viņa ieguldījumu un sporta gaitām varēs iegūt topošajā grāmatā par nedzirdīgo sportu.»

Tas vēl nav viss, vēl jau arī lielā mīlestība uz teātri. A.Celms ar dzīvesbiedri Mildu godināmi kā aktieri no pirmās paaudzes pašdarbnieku komandas. Ludziņu «Ar siltu vēju» — dziesmu spēli 2 cēlienos bija izraudzījies tieši Aleksandrs Celms. Viņš arī tēloja vienu no galvenajām lomām. Kā jau ļoti muzikāls cilvēks, kurš mīlēja dziedāt, arī šajā izrādē šo talantu lika lietā. Tā tas sākās un turpinājās visu mūžu.

Desmit gados drāmas kolektīvs izauga stabils un noturīgs, un A.Celms tajā ilgstoši bija viens no ievērojamākajiem aktieriem.

Kaut kas jauns bija melodeklamācijas! Pirmo reizi šis mākslas žanrs aizsākts 1972. gadā «Rītausmā», un tā pamatlicējs bija arī A. Celms. Tās uzreiz kļuva populāras. Sevišķi žūrija un skatītāji jūsmoja par R.Rizikas un A.Celma izpildīto R.Paula dziesmu «Vec-tētiņš un vecmāmiņa». Tur bija viss — labs humors ar teicami apgūtām nepārspīlētām deju kustībām, meistarīgs dialogs, tērpu pieskaņojums...

No intervijas materiāliem

Daiga Delle atceras, ka tālajā 1994. gadā viņai laimējās nointervēt šo dižo cilvēku. Intervija, kā vēl nesen notikusi ... Ieskatīsimies dažās Aleksandra atbildēs!

«Par sapņiem. *Esmu liels optimists, cenšos dzīvē saskatīt gaišās puses, būt godīgs pret citiem cilvēkiem. Man bija trīs sapņi — nodarboties ar sportu, pārņemt savās rokās un vadīt tēva saimniecību, un, protams, nodibināt ģimeni. Bet dzīvē jau visādi gadās, un tā savā mūžā man ir izdevies īstenot tikai divas lietas, proti, aizrauties ar sportu un nodibināt ģimeni.*

Par skološanos. *Mana pirmā skola bija Valmieras Valsts kurlmēmo skola (1924 —1931). Pēc tam mācījos*

Mūrmuižas lauksaimniecības skolā. Esmu apmeklējis arī Rīgas Raiņa vakarskolu un piedalījos vairākos semināros, kuros apguvu slēpotāju un galda tenisa treniņu programmas. Tautas universitātē «Rītausma» beidzu divgadīgo Juridiski ekonomisko fakultāti, kā arī Estētikas un mākslas fakultāti.

Mantotais aktiera talants. Tas laikam no vecākiem. Tēvs, māte un māsa Daina bija aktīvi Vildogas pagasta kora dziedātāji. Viņi uzstājušies ne tikai pagasta svētkos vien, bet arī Nacionālajā Operā un Latviešu Dziesmu svētkos Rīgā.

Māte bija arī vadošo lomu aktrise pagasta tautasnamā. Pēdējo reizi mēs kopā ar māti spēlējām «Skroderdienas Silmačos», tur arī biju masu skatos dejotājs.

Teātri spēlēt mani iemācīja klases audzinātājs Valmieras skolā. Piedalījos dažādās pasaku ludziņās, deklamēju. Pēc skolas beigšanas teātri spēlēju sava pagasta tautasnamā. Darbojos arī jaunatnes sabiedriskajās organizācijās un sporta pulciņā, bet pēckara gados (1947) iesaistījos pašdarbībā Rīgas nedzirdīgo klubā Šķūņu ielā 19. Tur spēlēju lielās lomas. Biju arī aktīvs tautisko deju dalībnieks un deklamētājs ar un bez mūzikas pavadījuma. Deklamācijas ir mans lielākais vaļasprieks.

Aizrautīgs sportists. Ar sportu nodarbojos jau skolas gados Valmierā. Sāku ar to, ka slēpoju ar «mucu dēļiņiem», vēlāk jau ar īstām slēpēm — paštaisītām un pirtām. 1933. gadā tramplīnu lēkšanā ar slēpēm izcīnīju 3. vietu, mans pirmais rezultāts bija 24 m. Tas notika Siguldā pie «Kalnu Klauķu» mājas, kur bija uzcelts tramplīns.

Līdz 1961. gadam vairākas reizes biju Latvijas čempions vienu reizi pat labākais Baltijā, teicami startējot Latvijas izlases komandā vissavienības sacensībās slēpošanā, lēkšanā no tramplīna. Nebaidījos no ātruma

un augstuma. Trampilnlēkšana bija pati lielākā mana aizraušanās. Šim sporta veidam veltīju 28 gadus. Aktīvās sportista gaitas pārtraucu 1961. gadā.

Galvenais dzīvē — saskaņa un miers

Pildot LNB CV priekšsēdētāja vietnieka pienākumus, veicu izskaidrošanu jaunatnei, rūpējos, lai tā iemīlētu sportu tāpat kā es un koptu nedzirdīgo kultūru.

Arī saviem bērniem — meitai Marutai un dēlam Valdim mācīju krietnumu, mīlestību uz darbu, mīlestību uz pasauli.»

Mīlēts un cienīts

Ilggadīgā aktiera Aleksandra Celma iestudētajām un izpildītajām dziesmām skatītāji sekoja ar lielu aizrautību. Arvien jaunas un izteiksmīgas, draiskas un skumjas, jautras un nopietnības cauraustas — tās saviļņoja sirdi. A.Celms bija izcils aktieris. Viņa izpildījumā visas dziesmas varēja dziļi izbaudīt un dvēseliski izjust. Viņš tās izpildīja ar lielu atbildības sajūtu, brīvi, atraisīti veidojot dažādus poētiskus tēlus. Viņš bija visvecākais nedzirdīgais aktieris Latvijā. Visu mīlēts un dziļi cienīts!

Daiga Delle, šī apraksta autore

«Aleksandrs Celms bija pirmais pieaugušais cilvēks, kuru es, maza, bīzaina meitene iepazinu Siguldā kādās vecāku viesībās. Viņš bija atbraucis ar tiem laikiem glaunu zilu žiguli un runāja gan skaņu valodā, gan skaistā zīmju valodā. Lūkojos viņā ar atvērtu muti! Viņš bija pirmais intelligentais cilvēks ar dzirdes traucējumiem, kuru iepazinu.

Kad izaugu liela, ieraudzīju, cik skaisti šis kungs izpilda melodeklamācijas. Esmu bijusi arī Celma kunga lauku mājās Vildogā, kur redzēju viņu ģērbusos gaišā krekļā, stāvēt ar lielo siena grābekli paša stādītajā ābeļdārzā un aizrautīgi stāstām par atgūtajām tēva

mājām. Tik laimīgu viņu atceros!» D.D.

Aleksandra Celma vēlējums:

***Ir tāds teiciens: «Miers baro, nemiers posta»...
Domāju, ka miers uztur veselu miesu un līdz
ar to veselu garu. Cilvēkam jābūt taisnīgam
un godīgam. Ar aktīvu dzīvesveidu jā saglabā
sava veselība un možums.***

***Laimīgs jūtos tad, ja ir laba, saskanīga
ģimene, apkārt saprātīga sabiedrība, kurā
valda izglītība, kultūra, sports!»***

